

Vad är socialdemokrati?

Studiehandledning

GÖR EN ANNAN VÄRLD MÖJLIG

© ABFs förbundsexpedition 2020
Artikelnummer: ABF10619
Text: Madeleine Bengtsson
Fotograf/Omslag: Johan Resele
Layout: Malin Trotzig

Innehållsförteckning

Inledning En ideologi för framtiden?	4
Denna studiecirkel	4
Kom ihåg det praktiska	5
Till dig som är cirkelledare	6
Grundtanken är gemensamt lärande	6
Förbered dig med ABF	6
Cirkelledaren en garant för delaktighet	6
Alla ska kunna vara med	6
Ansvarstagande arrangörskap med ABF	7
Arbetsplanen hjälper er att nå målen	7
Cirkelledarutbildningen ska alla gå	7
ABF är arbetarrörelsens studieförbund	8
Studiecirkeln en av tre verksamhetsformer	8
Träff 1 Socialdemokratiens historia i Sverige	9
Fyrhörnsövning	9
Presentationsövning: Det här vet jag, det här tror jag, det här vill jag veta	9
Diskussionsfrågor	10
Träff 2 Frihet, jämlikhet, solidaritet	11
Diskussionsfrågor	11
Fördjupningsövning: SWOT	12
Träff 3 Produktion och fördelning	13
Diskussionsfrågor	13
Fördjupningsövning: Fallstudie	14
Träff 4 Socialdemokratin nu och imorgon	15
Diskussionsfrågor	15
Fördjupningsövning: Heta stolen	16
Ta cirkelns engagemang vidare!	16
Tips på vidare läsning	18

Inledning

En ideologi för framtiden?

Svensk socialdemokrati målas ofta upp som en framgångs-saga. En ideologi, ett parti och en rörelse som tillsammans lyfte landet från fattigt till rikt, från ojämnt till ett av världens mest jämlika länder, och ett föredöme för andra stater. Under en stor del av 1900-talet innehade Sveriges socialdemokratiska arbetareparti den parlamentariska makten och genomförde reformer som byggde den välfärdsstat vi har idag.

För att förstå denna framgång är det viktigt att titta på historien och idéutvecklingen. Hur och varför grundades partiet? Vilka principer och värden har varit vägledande? Hur har teorin och praktiken sett ut? Vilka omständigheter i samhället har bidragit till framgången? Hur skiljer sig socialdemokratin jämfört med andra ideologier, partier och rörelser?

Idag är Socialdemokraterna och dess rörelse inte lika stor och stark som förr. De senaste valen har de lockat allt färre väljare och medlemsantalet i partiet har minskat. Samtidigt har andra rörelser – inte sällan antidemokratiska – vuxit. Vad beror det på? Är socialdemokratin som ideologi passé? Har samhället förändrats såpass mycket att reformism och jämlikhet inte längre är intressant – eller ens möjligt? Eller finns det andra förklaringar till varför det socialdemokratiska arbetarepartiet inte övertygar lika många väljare längre?

Vad är socialdemokrati? är en introduktion till socialdemokratisk ideologi, svensk socialdemokratisk historia och grunddragen i svensk socialdemokratisk politik, skriven av två av partiets främsta namn: ideologen Anne-Marie Lindgren och före detta statsminister Ingvar Carlsson. Tidigare upplagor av boken har behandlat det Socialdemokraternas partiprogram medan denna upplaga är mer ett personligt debattinlägg av författarna kring de senaste decenniernas samhällsutveckling och socialdemokratin möjligheter inför framtiden.

Denna studiecirkel

Oavsett om du alltid kallat dig själv socialdemokrat och varit parti-medlem i flera år, eller nyss fått upp ögonen för socialdemokratisk ideologi, är **Vad är socialdemokrati?** en angelägen bok. Den ställer frågor och väcker tankar som är nyttiga för den politiska idéutvecklingen samtidigt som den ger en övergripande historielektion.

Genom denna cirkel kan fler lära om svensk socialdemokrati och diskutera dess teori och praktik. Deltagarna får också möjlighet att prata

om värderingar, intressekonflikter, olika ideologier och samhällsanalyser tillsammans.

Det här materialet omfattar fyra träffar. För varje träff finns en inledning, läsanvisningar och diskussionsfrågor. Dessutom finns tips på vidare läsning, lyssning eller tittning och förslag på övningar eller aktiviteter.

Tillsammans i cirkeln väljer ni hur många gånger ni vill ses och vilka frågor ni vill diskutera. Använd denna handledning som ett stöd. Antingen följer ni den i sin helhet eller plockar de delar som känns aktuella. För att en studiecirkel ska räknas i formell mening måste ni ses minst tre gånger, men det finns inget som hindrar er att träffas fler gånger.

Kom ihåg det praktiska

Att arrangera en studiecirkel är inte svårt och för att göra det ännu enklare finns här några praktiska saker att komma ihåg vid varje träff:

- Fyll i närvarolistan vid varje cirkeltillfälle och lämna in den vid cirkelns slut, digitalt eller till ditt lokala ABF
- Kom tillsammans överens om kaffe/fika
- Se till att lokalen är i ordning när ni lämnar den
- Berätta för deltagarna att cirkeln arrangeras i samarbete med ABF

Fler tips till dig som är cirkelledare finns på nästa sida.

Till dig som är cirkelledare

Den här delen är ett stöd för dig som cirkelledare. Den innehåller praktiska tips när det gäller hur man leder en cirkel och förslag på upplägg av den. Välkommen som cirkelledare i ABF!

Grundtanken är gemensamt lärande

Kanske har du varit cirkelledare tidigare eller själv gått en studiecirkel så att du känner till grundtanken. Om inte är det viktigt att du får en känsla för hur man arbetar i en studiecirkel. Grunden i en studiecirkel är att alla delar med sig av sina kunskaper och att man lär sig tillsammans. Demokrati och delaktighet är två viktiga hörnstenar i en studiecirkel. Alla ska kunna påverka och känna sig delaktiga. Det är det arbetssätt som gör studiecirkeln socialt givande, kreativ och som främjar lärandet.

Förbered dig med ABF

Tillsammans med din kontakt på ABF går du igenom upplägget av studiecirkeln. Stäm av studiematerial, lokal och om det finns kunskap om deltagarna som är bra att ha med sig för dig som ledare. Kanske finns det sådant som kan vara värdefullt att veta om dina deltagare i förväg, exempelvis om de kommer från en och samma förening eller om de har anmält sig via ABFs kursprogram som är riktat mot allmänheten.

Cirkelledaren en garant för delaktighet

För dig som ledare gäller det att skapa ett generöst klimat där alla känner sig inkluderade. Eftersom studiecirkeln bland annat kännetecknas av tid för reflektion och frågor är det viktigt att du som ledare ger plats och tid för det. I början av varje träff bör du öppna för frågor från föregående träff och berätta om dagens arbete. I slutet av träffen är det också viktigt att du lämnar tid för reflektion och frågor.

I grupper brukar det oftast finnas några som har lättare än andra att uttrycka sig och ta plats. Som ledare är det din uppgift att se till att så många som möjligt deltar i samtalen. Frågor som "Är det här något du känner igen?" eller "Hur tänker du om det?" är några inbjudande meningar till en person som sitter tyst.

En grupp utvecklas hela tiden och för en del personer tar det några gånger innan gruppen känns så trygg att de vill delta i samtalen.

Alla ska kunna vara med

I våra studiecirkel finns människor med olika bakgrund, förutsättningar och intresseområden. Det är vi glada för. Utan mångfald i gruppen förlorar studiecirkeln sin kraft. Därför är det viktigt att alla som deltar har möjlighet att vara med på lika villkor.

Någon kan ha en synlig funktionsnedsättning, en annan har en dold. Några har svenska som modersmål, andra har det inte. Genom dialog med deltagarna brukar det gå ganska smidigt att hitta ett upplägg som fungerar för alla.

Kom ihåg att ingen förväntar sig att du ska gissa dig till vad varje individ behöver. Ge dem därför möjlighet att tala om det redan i samband med att de anmäler sig. Det behöver inte bli mer märkvärdigt än att du frågar ”Är det något jag som cirkelledare behöver veta inför första träffen?”.

Ofta handlar det om ganska enkla åtgärder. Det kan vara anpassat fika, tillräckligt med pauser, studiematerialet utdelat i förväg, hörslinga, förstorad text, framkomlighet för rullstol eller extra tydligt språk. Det mesta kan lösas med en öppen inställning och god framförhållning.

Skulle det trots allt uppstå behov som inte går att tillgodose är det ändå viktigt att visa att du ser och respekterar individen. I slutändan är det inte tekniska detaljer som gör en studiecirkel tillgänglig, utan att deltagarna känner sig så välkomna som de är. Därför är bemötandet många gånger avgörande.

Ansvarstagande arrangörskap med ABF

Det finns en del praktiska saker att tänka på som cirkelledare. Du ska fylla i närvarolistan, digitalt eller på papper. Se till att den tekniska utrustning som krävs för studiecirkeln finns tillgänglig och fungerar. Den första gången är det extra viktigt att vara ute i god tid, så deltagarna känner sig välkomna. Ställ iordning i lokalen. Försök sitta så att alla ser varandra. När ni lämnar lokalen ska den vara iordningsställd. Kom också ihåg att tala om för deltagarna att det är ABF som arrangerar studiecirkeln. Om det är en organisation – exempelvis en fackklubb, PRO, politisk förening eller patientförening – som genomför cirkeln så talar du om att det är den organisationen i samarbete med ABF som är anordnare.

Arbetsplanen hjälper er att nå målen

När man planerar en studiecirkel behövs en arbetsplan. Det är ett arbetsdokument som lägger en bra grund för att man ska nå målet med cirkeln. Vare sig du gör arbetsplanen själv eller använder den mall som finns i denna handledning är det viktigt att du stämmer av med deltagarna. Finns det alternativa upplägg? Andra önskemål? När gruppen har enats om arbetsplanen och eventuella ändringar gjorts så lämnar du en kopia till ABF.

Cirkelledarutbildningen ska alla gå

Alla cirkelledare inom ABF ska ha gått en cirkelledarutbildning. Det första steget är ett introduktionssamtal. Det andra är grundutbildningen, som omfattar nio timmar. Efter det finns fler utbildningar du kan gå för att stärka dig som cirkelledare. Tala med ABF där du bor för att få gå en cirkelledarutbildning.

ABF är arbetarrörelsens studieförbund

Arbetarnas Bildningsförbund (ABF) är arbetarrörelsens studieförbund. Vi erbjuder studiecirklar, kurser, föreläsningar samt kulturarrangemang i alla landets kommuner. ABF bildades för över 100 år sedan. Bakom grundandet stod Socialdemokraterna, LO och Kooperativa Förbundet. Med verksamhet i hela landet, 54 medlemsorganisationer, 63 samarbetsorganisationer och 700 000 deltagare årligen är ABF Sveriges ledande studieförbund.

Studiecirkeln en av tre verksamhetsformer

ABF har tre verksamhetsformer: studiecirkel, annan folkbildningsverksamhet och kulturprogram. I studiecirkeln deltar minst tre och högst tjugo deltagare, inklusive cirkelledaren. Cirkeln är på minst tre träffar med sammanlagt minst nio studietimmar (en studietimme = 45 minuter). I annan folkbildningsverksamhet är formerna friare och flexibla, här finns prova-på-verksamhet, workshops, temakvällar, en-dags- och helgkurser. Kulturprogram framförs inför eller tillsammans med minst fem deltagare utöver studieförbundets ledare. Det kan vara föreläsningar, teaterföreställningar, konserter eller debatter. Ett kulturprogram ska pågå i minst 30 minuter och vara utformat så att det bidrar till att skapa delaktighet, upplevelse och eftertanke.

Läs mer om ABF och ABFs verksamhetsformer i foldern **Med i ABF**.
www.abf.se/medlemsorganisation/

Träff 1

Socialdemokratins historia i Sverige

Läsning inför träffen: Förord, kapitel 1 (Socialdemokratins historia)

Vid den första träffen är det viktigt att gruppen kommer samman, presenterar sig för varandra och kommer överens om vad man ni vill få ut av den här studiecirkeln. Det kan till exempel göras genom en fyrhörnsövning där deltagarna får ta ställning till syftet med cirkeln.

Fyrhörnsövning

Deltagarna tar ställning till fyra olika påståenden genom att välja ett hörn och sedan motivera sitt val. Varje hörn representerar ett påstående. Exempel: Vad är viktigast i vår cirkel?

- Att vi ska fördjupa våra kunskaper.
- Att vi ska ha en god social samvaro.
- Att vi alla hjälper till att skapa goda förutsättningar för lärande.
- Eget förslag

Ni behöver också komma överens om hur många gånger ni ska träffas, om ni inte redan gjort det. Fundera även över om eller hur ni ska dokumentera det ni pratar om, om ni ska ha roterande ansvar för fika, när ni ska ta paus och andra praktiska saker. Ni kan förstås senare ändra det ni bestämmer om gruppen tycker att det behövs. Kom ihåg att alla deltagare har olika förutsättningar och olika förförståelse. Var noga med att hålla en god, inkluderande samtalston, att fördela ordet jämnt bland deltagarna och uppmuntra varandra istället för att döma.

Presentationsövning: Det här vet jag, det här tror jag, det här vill jag veta

Med den här övningen lär ni känna varandra samtidigt som deltagarnas förkunskaper och förväntningar blir tydliga. Para ihop deltagarna två och två och be dem punktvis skriva ner i tre kolumner: Detta vet jag (om Socialdemokraternas historia och politiska projekt), det här tror jag och det här vill jag veta, under cirka 10 min. Rita upp tre kolumner på tavlan för de olika frågorna och låt sedan de mindre grupperna bidra med något till varje kolumn.

Läsningen inför första träffen innehåller författarnas redogörelse för olika vägval, ställningstaganden, regeringsbildningar, lagstiftningar och reformer som socialdemokratiska arbetarepartiet varit med om och genomfört sen 1889 och fram till idag. Författarna kopplar dessa till samhällsutvecklingen i stort, både i Sverige, Europa och världen. Det är

faktaspäckad läsning och det går att välja ut flera olika saker att diskutera: partisplittningen, det politiska spelet, kvinnors stora inträde på arbetsmarknaden eller arbetsrättsliga frågor. Cirkeln avgör själva vad som är relevant att diskutera – vad är ni mest intresserade av?

Diskussionsfrågor

- Fundera tillsammans över hur boken är skriven. Hur går budskapet fram? Hur upplever ni läsningen så här långt? Hjälp åt att reda ut eventuella frågetecken.
- Hur kan tillvaron för en fabriks- eller sågarbetare ha sett ut åren kring 1900? För en ensamstående mamma? Vad för mat serverades på bordet, hur såg saniteten ut, hur värmdes bostaden upp? Vad räckte lönen till, jämfört med idag? Vad hände om någon blev allvarligt sjuk? Försök att visualisera och sätta er in i den tillvaron. Ett tips är att se serien **Träpatronerna** (1984) som finns på www.oppetarkiv.se vilken ger en bild av skillnaden mellan samhällsklasserna vid den här tiden.
- Vilka reformer eller lagstiftningar som tas upp i kapitlet har varit mest till fördel för arbetarklassen? Varför?
- Var det bara hotet om lagstiftning som ledde fram till Saltsjöbadsavtalet eller fanns det andra orsaker till att avtalet slöts? Vilka?
- Hur skulle Sveriges utveckling ha sett ut om efterkrigstiden inte haft den tillväxt, tack vare stark export, som den hade? Diskutera möjliga scenarier.
- Ett vanligt förekommande påstående är att det var industrialiseringen som skapade arbetarklassen som i sin tur lade grunden för arbetarrörelsen i Sverige. Om det stämmer, varför har inte alla industrialiserade länder följt samma utvecklingsbanor som Sverige?
- Många basindustrier i Sverige påverkades negativt under andra halvan av 1900-talet. Vissa lade ner, andra flyttade produktionen utomlands. Hur har detta påverkat socialdemokratin i Sverige?
- Varför har näringslivet i allt högre utsträckning övergivit välfärdskompromissen?
- Författarna lyfter inte upp socialdemokratiska arbetarepartiets organisering och folkrörelse i det här kapitlet. Vilken betydelse har rörelsen, med dess medlemmar och beslutande organ, haft för socialdemokratins historia i Sverige?
- I boken **Kan(S)lihusögern** (2019) diskuteras hur en grupp i 1980-talets finansdepartement lade om partiets ekonomiska politik som en anpassning till den tidens ekonomiska villkor med stärkta kapitalintressen. Till exempel avreglerades kreditmarknaden. Vissa menar att gruppen sålde ut partiets ideologiska själ och möjlighet att påverka, medan andra menar att det var nödvändiga åtgärder sett till hur samhället såg ut då. Var anpassningen nödvändig eller har den lett till mer skada än nytta? Diskutera och fundera tillsammans.
- Är det något ni upplever att författarna utelämnar när det gäller socialdemokratins historia? Vad i så fall? Varför nämns inte det?

Avsluta träffen med att kort sammanfatta vad ni diskuterat och om det är fler saker att tänka på till nästa träff. Tacka också varandra för samtalet.

Träff 2

Frihet, jämlikhet, solidaritet

Läsning inför träffen: Kapitel 2 (Socialdemokratins idéarv)

Inled den andra träffen av er studiecirkel med att kort sammanfatta vad ni pratade om sist. Ta gärna en runda för att se om någon har funderat särskilt mycket på något sen den förra träffen.

I läsningen inför andra träffen presenterar författarna den samhällsanalys och de värdeord de menar att socialdemokratien vilar på. Precis som vid första träffen kan det vara olika frågor som är intressanta att diskutera bland deltagarna. Är det jämlikhetsbegreppet eller historiematerialismen som väcker diskussionslust? Gå först en runda och delge varandra vad i läsningen som varit mest tankeväckande. Därefter kan ni utgå från diskussionsfrågorna nedan eller välja egna. Vissa frågor kan ni ta i helgrupp, andra i smågrupper eller två och två för att sedan presentera för hela gruppen.

Diskussionsfrågor

- Är det de materiella betingelserna som villkorar politiken eller tvärtom politiken som villkorar de materiella betingelserna? Vad finns det för exempel på de två olika synsätten?
- Det går inte att sätta likhetstecken mellan privatekonomiska intressen och det som är bäst för samhället i sin helhet, menar författarna. Varför inte?
- Vad finns det för exempel på hur värderingar förändras i takt med förändringar i ekonomiska maktförhållanden? Tänk exempelvis på politiska värderingar, synen på arbetet eller värderingar i sociala relationer.
- I avsnittet om industrialismen och globaliseringen beskrivs hur kapitalismen skapade uppbrott i sociala relationer, samhällsstrukturer, arbetssätt och levnadssätt. Plötsligt var alla isolerade individer som mötte ett samhälle med nya risker och levnadsmönster. Detta kallas för atomisering. Hur ser dagens atomisering ut? Vilka risker ser vi i vår hyperglobala tillvaro? Tänk gärna på nationalstatens minskade betydelse.
- Var det den ökande produktiviteten som möjliggjorde att det gick att ställa krav på utjämning, eller var det exploateringen, alienationen, kapitalkoncentrationen (genom bland annat kolonialism) och den ökande ojämlikheten som lade grunden för arbetarrörelsen och fick den att ställa krav?
- Ökar eller minskar friheten för människor om staten krymper? Motivera era svar.
- Vad innebär solidaritet? Hur långt kan solidaritet sträcka sig – kan den även innefatta textilarbetare i Bangladesh och bilmekaniker från Syrien? Hur då?

- Vad skiljer solidaritet gentemot välgörenhet? Hur och varför?
- Vilka former av ojämlikheter existerar i samhället idag? Jämför med första träffens diskussion om hur ojämlikheten yttrade sig vid förra sekelskiftet.
- Sociologen Pierre Bourdieu presenterade idén om flera sorters kapital, utöver det ekonomiska. Vilka former av kapital kan en medborgare ha? Vilka väger tyngst?
- Vad, och vilka, bör ingå i demokratiskt beslutsfattande? Var går demokratins gränser? Vad ska vilka besluta om? Tänk utifrån ålder, medborgarskap, samhällsområde, bostadsort.
- Vilka former av demokrati finns och vilka fördelar och nackdelar ser ni med dessa demokratier?
- Hur påverkar överstatliga samarbeten, likt Europeiska unionen, demokratins spelregler?
- Vad krävs för att demokratin ska uppfattas som legitim av så många som möjligt?

Fördjupningsövning: SWOT

SWOT är en engelsk akronym och översätts till svenska som: styrkor, svagheter, möjligheter och hot. Övningen är vanlig i grupprocesser och ger en tydlig och enkel bild av omvärld och invärld att ta hänsyn till för exempelvis en styrelse. Övningen går också att applicera på fenomen och kan vara rolig att göra i en diskussion om värderingar och idépolitik. Testa att tillsammans göra en SWOT-analys på fenomen som solidaritet, globalisering eller demokrati. Fråga er: Vilka styrkor har demokratin? Vilka svagheter har solidariteten? Vilka möjligheter ger globaliseringen? Vilka hot finns mot solidariteten idag? Låt deltagarna först sitta i mindre grupper och gör sedan analysen av något, eller alla begrepp som diskuterats, i helgrupp.

Avsluta träffen med att tacka varandra för samtalen och enas om vad ni ska föra med till nästa gång. Kom också ihåg att fylla i närvarolistan.

Träff 3

Produktion och fördelning

Läsning inför träffen: Kapitel 3 och 4 (Produktionslivet och Fördelningen av produktionen)

Inled träffen med att hälsa alla välkomna. Sammanfatta också kort vad ni pratade om under förra träffen. Fortsätt sedan med att genom exempelvis en runda ge alla möjligheten att berätta om de tänkt på något särskilt under läsningen inför dagens träff.

I läsningen inför den här träffen redogör författarna för socialdemokratiens idéutveckling utifrån samhällsanalysen och värdeorden som togs upp i det tidigare kapitlet. Den socialdemokratiska välfärdsmodellen jämförs med den borgerliga och skillnaden mellan reform och revolution tas upp. Fördelningen av produktionen och ägandeförhållandena är central i flera ideologier, så också inom socialdemokratien.

Diskussionsfrågor

- Hur är ekonomisk utjämning kopplat till frihet?
- Hur förhåller sig samförstånd och kamp till varandra? Vad kom först? Vad är förutsättningen för vad? Slutligen: behöver vi mer kamp eller samförstånd i dagens politiska landskap och klimat?
- Är all marxistisk teori deterministisk? Vad finns det för exempel på motsatsen?
- Vad är en reform? Hur definieras reformism?
- Socialister menar ofta att äganderätten av produktionsmedel är problematisk i avseendet att det leder till maktkoncentration på andras bekostnad. Vad är äganderätt till att börja med: Ett knippe rättigheter? En enda rättighet? En Frihet?
- Två grundlinjer kan skönjas i texten: de som menar att man kan reformera bort äganderätten/kapitalismen bit för bit och de som menar att man måste socialisera produktionsmedlen. Vad anser ni? Hur bör man gå till väga?
- Vad bör ägas gemensamt och vad bör ägas privat?
- Författarna skriver att för socialdemokratien är demokrati både ett mål och ett medel. Vad innebär det?
- Hur ska välfärden finansieras? Genom lån? Full sysselsättning som leder till mindre välfärdsuttag och mer i statskassan, men med risk för växande inflation? Höja skatterna? Hur hög kan skattekvoten vara innan folk slutar arbeta och icke önskvärda samhällsekonomiska effekter träder in? Vad mer påverkar viljan till att betala skatt?
- Diskutera fördelar och nackdelar med behovsprövning och generell välfärd.

- Vad innebär marknadslösningar i välfärdssektorn? Vad har de lett till? Lyssna gärna på avsnitt 56 av **Norrlandspodden**, "Det är såssarna".
- Hur ser verklighetens marknader ut?
- Vad klarar marknaden av? Vad klarar marknaden inte av?
- Valfrihet i välfärden framställs ofta som en viktig princip för att öka friheten för medborgarna. Men i många delar av Sverige finns inte möjligheten att välja utförare, eftersom privata företag inte alltid är intresserade av mindre lönsamma landsdelar. Vad är viktigast, valfrihet eller att god välfärd kan erbjudas över hela landet?

Fördjupningsövning: Fallstudie

Att jobba med fallstudie är att arbeta med problemlösning. Fallstudie-övningar är uppbyggda kring ett problem som deltagarna tillsammans ska finna lösningar på. För att problemet ska gå att lösa behöver det vara tydligt och väldefinierade. För att kunna lösa problemet behöver deltagarna finna roten till problemet. Det finns mycket skrivet om hur komplexa övningar för fallstudier kan konstrueras, fastna dock inte i att fördjupa metoden för mycket. Syftet med övningen är att deltagarna får tillfälle att använda sina kunskaper och sin kreativitet och tillsammans se komplexiteten i problemen och dess lösningar. Om ni hinner presenterar deltagarna en sammanfattning av sin diskussion för hela gruppen.

Låt övningen ta tid, kanske upp emot en timme. Förbered dig genom att ta fram ett eller flera problem som deltagarna i grupp ska diskutera, kom ihåg att formulera dig öppet. Du kan till exempel utgå från diskussionsfrågorna ovan. Problemen ska vara kopplade till temat för träffen.

Avsluta dagens träff med att sammanfatta vad ni pratat om. Ett sätt att avrunda träffen kan vara att låta alla säga en sak de tar med sig från dagens samtal. Inför nästa träff ska ni läsa sista delarna av boken. Tacka varandra för dagens samtal och kom ihåg att fylla i närvarolistan.

Träff 4

Socialdemokratin nu och imorgon

Läsning inför träffen: Kapitel 5 och 6 (Socialdemokrati – en föråldrad idé? och Framtiden?)

I kapitel fem argumenterar författarna för att socialdemokratin är relevant som ideologi även i framtiden. De marknadsliberala idéerna om att ökat utrymme för “marknaden”, det vill säga företagens vinstintressen, också åstadkommer de bästa samhällslösningarna, visar sig inte stämma. Marknadsliberalismen har även minskat utrymmet för demokratisk styrning. Detta har förstärkt ojämlikheten och ses som en förklaring till den växande högerpopulismen.

I det sista kapitlet presenterar författarna de samhällsutmaningar de ser som viktigast för socialdemokratin att lösa och vilka förutsättningar som den behöver förhålla sig till. De överlämnar åt läsarna att finna svar och lösningar. Ägna gärna tid åt det i cirkeln. Här kan ni dela upp er i grupper utifrån intresseområde.

Diskussionsfrågor

- Diskutera GAL-TAN-skalan och hur socialdemokratin historiskt och just nu förhåller sig till den.
- Vad beror högerpopulismens framväxt på? Lyssna gärna på avsnitt åtta av **Kontext** podcast, “Antifascistiska do’s and don’ts” för att väga in hur språket formar det politiska samtalet.
- Har marknadsliberalismen bidragit till växande främlingsfientlighet? På vilka sätt?
- Vilken kritik har riktats mot jämlikhetsidealet från borgerligt håll?
- Vilka strukturförändringar har bidragit till ojämlikhet?
- Hur pass stor roll har politiken spelat för att öka ojämlikheten? Hur mycket ansvar har socialdemokratiska regeringar för denna utveckling?
- Storbritanniens utträde ur EU, Brexit, väcker frågor om var makten bör ligga. Borde fler frågor avgöras på nationell eller internationell nivå? Motivera svaren!
- Tilltron till samhälls- och välfärdstjänster är avgörande för tilltron till det politiska systemet menar författarna. Hur då?
- Vad händer med samhällsgemenskapen när det blir skillnader mellan stad och land, centrum och förort och mellan grupper i samhället?
- Vilka av utmaningarna som författarna presenterar i sista kapitlet är viktigast att ta tag i? Är det någon utmaning som författarna missat?

- Hur har kapitalismen förändrats sedan Marx dagar? Vilka nya uppgifter föranleder detta för socialdemokratin? Identifiera förändringar och hitta lösningar! Tänk exempelvis på internationalisering, digitalisering och artificiell intelligens.
- Behövs en komplett revidering av välfärdsstaten? Behöver välfärds-satsningarna blir mer proaktiva än reaktiva, mer socialt investerande? Redogör för hur framtidens proaktiva politik kan utformas.
- Identifiera ett välfärdsområde, exempelvis äldreomsorg eller förskola, kartlägg hur det fungerar för att därefter föreslå förbättringar.
- Att garantera ett system med någorlunda jämn fördelning av inflytande och balans mellan olika ekonomiska intressen kräver att stora grupper står bakom fördelningen, menar författarna. Vad krävs för att samla stora grupper bakom en politik som motverkar marknadsliberalismen?
- Den socialdemokratiska ministern och ideologen Ernst Wigforss pratade om vikten av provisoriska utopier, politiska mål i avvaktan på ett perfekt slutmål. Vad för provisoriska utopier, kanske i form av reformer, skulle behövas idag? Spåna tillsammans!

Fördjupningsövning: Heta stolen

Det här är en bra övning för att ge plats åt olika åsikter som kan finnas i en grupp. Förbered övningen genom att tänka ut ett antal påståenden som deltagarna ska ta ställning till, gärna påståenden som det kan finnas olika åsikter om och som är kopplade till temat för träffen.

Låt deltagarna sätta sig på stolar i en ring. Det ska finnas en plats mer än antalet deltagare. Övningsledaren läser upp ett antal påståenden som deltagarna får ta ställning till. Den som håller med påståendet reser sig och byter plats. Den som inte håller med eller är tveksam, sitter kvar. När alla som vill byta plats har gjort det får några deltagare motivera varför man bytte plats eller satt kvar. Istället för att sitta på stolar i en ring, kan ni också stå i en ring om ni inte har stolar eller vill använda dem.

Ta cirkelns engagemang vidare!

När ni nu är klara med all läsning och diskuterat tillsammans, är det klokt att sammanfatta vad ni pratat om. Uppfyllede cirkeln det syfte som ni fastställde vid första träffen? Vad händer nu – vad vill deltagarna göra med sina nyvunna kunskaper eller politiska förslag som kommit fram i diskussionerna? Skriva debattartiklar eller motioner? Engagera sig politiskt eller något annat?

Vill ni arrangera ett seminarium eller annat arrangemang för att uppmärksamma något av det ni lärt er och diskuterat, eller bjuda in en föreläsare för att fördjupa er kunskap, kan ni ta hjälp av ABF för exempelvis lokal och marknadsföring. ABF har också material med tips för arrangörer och aktivister. Se **På promenad med mästern Palm** i ABFs webbshop, webbutik.abf.se

Har denna studiecirkel gett mersmak och ni vill diskutera en ny bok tillsammans? Deltagarna vill kanske fördjupa sig i välfärdens finansiering, demokratins kris, klyftan mellan stad och land, migration,

marknadsekonomi eller folkrörelsens betydelse för socialdemokratin i Sverige.

Oavsett vad ni kommer fram till, tacka varandra för samtalen i cirkeln. Tillsammans har ni bildat er och bidragit till den politiska idéutvecklingen.

Tips på vidare läsning

I rörelse: en bok om folkrörelserna och demokratin (2006),
Redaktör Håkan A Bengtsson

**När framtiden redan har hänt – Socialdemokratin och folkhems-
nostalgin** (2010), Jenny Andersson

Välfärdsmyter – Visst har vi råd att finansiera tryggheten (2013),
Daniel Ankarloo

Läget i landet (2017), Po Tidholm

Stockholm, städerna och resten (2017), Arne Müller

Vad krävs för att rädda demokratin? (2018), Ingemar Lindberg,
Sverker Gustavsson och Claes-Mikael Jonsson

Folkstyret i rädslans tid (2017), Olle Wästberg och Daniel Lindvall

Och några, antar jag, är ok! (2019), Sandro Scocco

Kan(s)lihushögern – Frälsare eller dödgravare? (2019), redaktör
Marika Lindgren Åsbrink

**'När betongen rätar sin rygg' – ortenrörelsen och folkbildning-
ens renässans** (2019), Ove Sernhede, René León Rosales och Johan
Söderman

Broilers och batikhäxor (2019), Redaktör Lotta Ilona Häyrynen

Marknadens tyranni (2019), Björn Elmbrant

(S)läpp loss politiken – lär av 30-talets pionjärer (2020),
Aftonbladet, Elisabeth Lindberg

21 tankar för det 21:a århundradet (2019), Yuval Noah Harari

Socialdemokratin har länge varit den starkaste politiska kraften i Sverige och flera andra länder. Men vad är socialdemokrati? Vilka idéer och vilken samhällsanalys bygger Socialdemokraterna sin politik på? Och hur kan arbetarrörelsens grundläggande värderingar om jämlikhet och frihet användas för att förstå och förändra dagens samhälle?

Denna studiehandledning är ett stöd för studiecirklar om boken **Vad är socialdemokrati?** av Anne-Marie Lindgren och Ingvar Carlsson. En bok som är angelägen för alla som vill förstå socialdemokratin och hur den format svensk politik.

www.abf.se